

Minutes of the meeting of Board of Studies in Marathi held on 17th April 2023 at 3.00 p.m onwards

Vide Chowgule college notice (F133C/42 dated on 05th April 2023) a virtual meeting of this BOS was convened on 17th April 2023 at 3.00 p.m onwards. Since the number of members present represented the quorum, the BOS began its proceedings.

Minutes are presented in the format.

Members Present:

1. Ms. Trupti Fal Dessai – Chairman
2. Mr. Vinay Madgaonkar - Academic Council Nominee
3. Ms. Ravina Kurtarkar – Industry/Corporate Sector
4. Mrs. Ugam Parab - Alumni
5. Ms. Shradha Gawandi- Member Secretary
6. Ms. Prachi Damle – Member

Member Absent with intimation:

1. Dr. Sunita Umraskar – Vice-Chancellor Nominee
2. Mr. Shrikrishna Adsul - Academic Council Nominee

Proceedings: -

The Chairman of the meeting Miss Trupti Fal Dessai introduced and explained the agenda for the meeting and Board transacted the following business:

Agenda:

1. To appraise the course structure as per the UGC guidelines for UG programmes based on NEP 2020 to the BOS members.
2. To approve the list of courses under the nomenclatures: Core (Major & Minor), Skill enhancement course, Value added course, Multidisciplinary course & Ability enhancement course whichever is applicable.
3. To approve syllabi of semester I & II courses under new course structure.
4. AOB

PART A

- सर्वप्रथम सदर चर्चेमध्ये सदस्यांसमोर नवरचित पाठ्यक्रम संरचना प्रस्तुत करण्यात आली; त्यावर विचार-विमर्श करून सर्वानुमते मान्य करण्यात आले. त्यासाठी Annexure A पाहावे.
- नवरचित पाठ्यक्रमातील विविध विषयांची शीर्षकसूची सदस्यांसमोर सादर करून तसेच त्यावर विचार-विमर्श केल्यानंतर खालीलप्रमाणे लिहिण्याचा निर्णय घेण्यात आला - कोअर कोर्स (मेजर अथवा माइनर), स्किल एनहान्समेंट कोर्स, वेम्यू एडेड कोर्स, मल्टीडिसीप्लीनरी कोर्स, एबिलिटी एनहान्समेंट कोर्स, जे सर्वसंमतीने स्वीकृत करण्यात आले.
- बी. ए. प्रथम आणि द्वितीय सत्राचा पाठ्यक्रम आभ्यासक्रम मंडळाच्या समक्ष प्रस्तुत करण्यात आला. त्यावेळी विविध प्रकारचे विषय अध्यक्ष्याद्वारे तर्कसंगत रूपात प्रसत्त केले गेले. त्यामधील काही विषयांमध्ये उपस्थित सदस्यांद्वारे महत्वपूर्ण बदल सुचविण्यात आले. जे बदल सर्वसंमतीने स्वीकारण्यात आले. ते खालीलप्रमाणे –

SEMESTER – I

- 1.1 सर्वप्रथम भाषिक कौशल्ये आणि व्यक्तिमत्त्व विकास (UG-MAR-101) या प्रथम वर्षाच्या कोअर मेजर अभ्यासविषय चर्चेसाठी घेण्यात आला आणि सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून असे भाषिक कौशल्यांचे स्वरूप – भाषिक कौशल्यांची आवश्यकता व महत्व, (श्रवण, वाचन, आकलन, लेखन भाषण व संभाषण) हे प्रथम श्रेयांकन, भाषिक कौशल्ये आणि आधुनिक तंत्रज्ञान - उच्चारण, निवेदन, अभिवाचन, भाषाशैली, देहबोली हे द्वितीय श्रेयांकन. व्यक्तिमत्त्व विकासाचे महत्व - कलागुणांची जोपासना, समाजविकासाची जाणीव, नेतृत्व गुणांची जोपासना हे तृतीय श्रेयांकन तर भाषिक कौशल्यांचे प्रात्यक्षित उपयोजन हे चौथे श्रेयांकन करण्याचे ठरवले व याला सर्व सदस्यांद्वारे मान्यता प्राप्त झाली.
- 1.2 प्रवासवर्णन: एक वाङ्यप्रकार (UG-MAR-102) या प्रथम वर्षाच्या माइनर विषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून सैधांतिक स्तर- प्रवासवर्णन: प्रेरणा व स्वरूप हे प्रथम श्रेयांकन, प्रवासवर्णन – घटक व वैशिष्ट्ये हे द्वितीय श्रेयांकन. उपयोजित स्तर - भिंगरीचे पाय-उषा पाणंदीकर हे तृतीय श्रेयांकन तर निवडक प्रवासवर्णनाचे वाचन, चर्चा आणि मूल्यांकन, प्रवासानुभव लेखन हे चौथे श्रेयांकन करण्याचे ठरवले व सर्वानुमते मान्य करण्यात आले.
- 1.3 कार्यक्रम संयोजन (इंवेंट मॅनेजमेंट) कौशल्य (UG-MAR-MDC-1) या प्रथम वर्षाच्या मल्टी डिसिप्लीनरी विषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून त्यानुसार कार्यक्रम संयोजन – स्वरूप व वैशिष्ट्ये (संजोजन म्हणजे काय? कार्यक्रम संयोजन-संकल्पना, कार्यक्रमाचे विविध प्रकार, उत्कृष्ट कार्यक्रमाची वैशिष्ट्ये, कार्यक्रम संयोजनाचे महत्व) हे प्रथम श्रेयांकन, कार्यक्रमाची संयोजन – तंत्र, समस्या व उपाययोजना (कार्यक्रम संयोजनातील विविध टप्पे, कार्यक्रम संयोजकाची भूमिका, यशस्वी कार्यक्रमासाठी महत्वाचे मुद्दे, समस्या, संयेजकाच्या अंगी असावे

लागणारे गुण) हे द्वितीय श्रेयांकन तर कार्यक्राम संयोजन (प्रात्यक्षिक) हे तृतीय श्रेयांकन करण्याचे ठरवले.

- 1.4 लैंगिक समानता या प्रथम सत्राच्या मूल्य शिक्षण अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून लिंगभाव – संज्ञा व संकल्पना (लिंग - संकल्पना, लिंग वर्गीकरण, लिंग-वैशिष्ट्ये) हे प्रथम श्रेयांकन तर लैंगिक समानता – आवश्यकता व महत्व (समानता व विकास परस्परसंबंध, सामाजिक दृष्टिकोन आणि समस्या, विविध कायदे, लैंगिक समानता - निर्मिती) हे द्वितीय श्रेयांकन करण्याचे ठरवले.
- 1.5 सूत्रसंचालन (अँन्करिंग) (UG-MAR-SEC-1) या प्रथम सत्राच्या कौशल्य वृद्धिंगत अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून सूत्रसंचालनाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार (सूत्रसंचालन - संकल्पना, विविध क्षेत्रे व मर्यादा, विविध क्षेत्रातील सूत्रसंचालन) हे प्रथम श्रेयांकन, सूत्रसंचालनाचे तंत्र व सूत्रसंचालकाची भूमिका (कार्यक्रमपत्रिका, सूत्रसंचालन प्रक्रिया, सूत्रसंचालन आणि तंत्रज्ञान, सूत्रसंचालकाचे गुण) हे द्वितीय श्रेयांकन तर सूत्रसंचालन - संहिता लेखन आणि उपयोजन (म्हणी, सुभाषिते, वाक्प्रचार, कविता, कथा, कादंबरी ह्यांचा सूत्रसंचालनात वाफर) हे तृतीय श्रेयांकन करण्याचे सुचविले व या प्रस्तावाला सर्व सदस्यांची अनुमती मिळाली.

SEMESTER – II

- 2.1 मराठी भाषा आणि सर्जनशील लेखन कला (UG-MAR-102)) या प्रथम वर्षाच्या कोअर मेजर अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून लेखन कला – (कला म्हणजे काय, कलेचे प्रकार, लेखनाचे प्रकार, लेखन तंत्रे आणि कौशल्ये) हे प्रथम श्रेयांकन, विविध प्रकारांतर्गत लेखन (साहित्य म्हणजे काय, विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय, कविता लेखन, ललित लेखन, कथालेखन, कादंबरीलेखन, प्रवासवर्णन, इ.) हे द्वितीय श्रेयांकन, प्रसार माध्यमांसाठी लेखन (प्रसार माध्यमे म्हणजे काय, प्रसार माध्यमांचे महत्व, प्रसार माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्यांची आवश्यकता, मुद्रित माध्यमे, श्राव्य माध्यमे, दृक्श्राव्य माध्यमे) हे तृतीय श्रेयांकन व डिजिटल माध्यमांसाठी लेखन (डिजिटल माध्यमे म्हणजे काय, डिजिटल माध्यमांचे वाढते महत्व, डिजिटल माध्यमांसाठी लेखन, ब्लॉग लेखन, ई-जाहिराती, डिजिटल माध्यमाधारे साहित्य लेखन) असावे असे सर्वसंमतीने ठरविण्यात आले.
- 2.2 मराठी पथनाट्य: स्वरूप व सादरीकरण (UG- MAR –104) या द्वितीय सत्राच्या माझनर विषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून नाटक साहित्यप्रकार, पथनाट्य: स्वरूप व घटकांतर्गत अभ्यास हे प्रथम श्रेयांकन, पथनाट्य – अ. संहिता लेखनाचे स्वरूप, ब. प्राथमिक लेखन, वाचन, गटचर्चा, सुधारित लेखन हे द्वितीय श्रेयांकन, पथनाट्य - समीक्षण हे तृतीय श्रेयांकन व पथनाट्य- गटवार सादरीकरण हे चौथे श्रेयांकन करण्याचे सर्व सदस्यांद्वारे मान्य करण्यात आले.
- 2.3 पत्रकारिता: स्वरूप आणि कौशल्ये (UG-MAR-MDC-1) या द्वितीय सत्राच्या मल्टी डिसिप्लीनरी विषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून पत्रकारिता : स्वरूप, संकल्पना हे

प्रथम श्रेयांकन, वृत्तपत्रीय लेखन: (बातमीलेखन, वार्तापत्र, लेख, स्तंभलेखन, सदरलेखन, अग्रलेख) हे द्वितीय श्रेयांकन व इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांकरिता पत्रकारिता हे तृतीय श्रेयांकन करण्याचा प्रस्ताव मांडला व या प्रस्तावाला सर्व सदस्यांची अनुमती मिळाली.

- 2.4 स्वच्छ भारत आणि पर्यावरण (UG-MAR-VAC-2) या द्वितीय सत्राच्या मूल्य शिक्षण अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून भारत- सांस्कृतिक परिवेष आणि स्वच्छता (भारत- परिचय, भारतीय संस्कृतीची ओळख, सांस्कृतिक घटक, स्वच्छतेचे सांस्कृतिक आयाम) हे प्रथम श्रेयांकन व भारत आणि पर्यावरण संवर्धन (भारतीय निसर्गसौंदर्य - संवर्धन आणि प्रत्यक्ष स्वच्छता, प्रदुषणाचे प्रकार, प्रदुषणाचे दुष्परिणाम आणि उपाययोजना) हे द्वितीय श्रेयांकन करण्याचे ठरविले.
- 2.5 आनंदी जीवनशैली (UG-MAR-VAC-3) या द्वितीय सत्राच्या मूल्य शिक्षण अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून आनंदी जीवनशैली – संकल्पना व स्वरूप हे प्रथम श्रेयांकन व आनंदी जीवनशैली - विविध माध्यमे (सकारात्मक विचारसरणी, कलास्वाद, चित्रपट, योग-साधना, क्रीडा, आहार इत्यादी) हे द्वितीय श्रेयांकन करावे असे सुचविण्यात आले व ही सूचना सर्वांनी मान्य केली.
- 2.6 माहितीपट (डॉक्युमेंटरी) : लेखन कौशल्य आणि उपयोजन (UG-MAR-SEC-2) या द्वितीय सत्राच्या कौशल्य वृद्धिंगत अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून माहितीपट- स्वरूप, घटक, उद्दिष्टे व प्रकार (परिचयात्मक, जागृतीपर- प्रबोधनपर, संशोधनपर इ.) हे प्रथम श्रेयांकन, माहितीपट लेखन व निर्मितीप्रक्रिया हे द्वितीय श्रेयांकन व प्रत्यक्ष माहितीपट निर्मिती हे तृतीय श्रेयांकन करण्याचे ठरविण्यात आले.
- 2.7 मराठी वाचन, लेखन आणि संभाषण कौशल्य (UG-MAR-AEC-1) या द्वितीय सत्राच्या क्षमता वृद्धिंगत अभ्यासविषयावर चर्चा करताना सर्व सदस्यांनी त्यावर विचारमंथन करून मराठी भाषा – प्राथमिक ज्ञान (अक्षर सौंदर्य, प्रमाणलेखनविषयक नियम, विरामचिन्हे) हे प्रथम श्रेयांकन व संभाषण कौशल्य – महत्त्व व घटक (उच्चारण, निवेदन, भाषण, देहबोली) हे द्वितीय श्रेयांकन ठेवण्याचे सूचित करण्यात आले व याला सर्व सदस्यांची मान्यता मिळाली.

PART B: Important Points/ recommendations of BoS that require consideration / approval of Academic Council:

- सदर चर्चेमध्ये सर्वप्रथम सदस्यांसमोर नवरचित पाठ्यक्रम संरचना प्रस्तुत करण्यात आली; त्यावर विचारमंथन करून सर्वसंमतीने त्याला मान्यता देण्यात आली. त्यासाठी Annexure A पाहावे.
- नवरचित पाठ्यक्रमातील विविध विषयांची शीर्षकसूची सदस्यांसमोर सादर करून त्यावर विचारमंथन केल्यानंतर ही शीर्षके खालीलप्रमाणे लिहिण्याचा निर्णय घेण्यात आला - कोअर कोर्स (मेजर अथवा माइनर), स्किल एनहान्समेंट कोर्स, वेम्यू एडेड कोर्स, मल्टीडिसीप्लीनरी कोर्स, एबिलिटी एनहान्समेंट कोर्स, जे सर्वसंमतीने स्वीकृत करण्यात आले.
- बी. ए. प्रथम आणि द्वितीय सत्राचा पाठ्यक्रम आभ्यासक्रम मंडळाच्या समक्ष प्रस्तुत करण्यात आला. त्यावेळी विविध प्रकारचे विषय अध्यक्ष्याद्वारे तर्कसंगत रूपात प्रसत्त केले गेले. त्यामधील काही विषयांमध्ये उपस्थित सदस्यांद्वारे महत्वपूर्ण बदल सुचविण्यात आले; जे बदल सर्वसंमतीने स्वीकारण्यात आले.

The foregoing minutes of meeting were read by the Member Secretary at the meeting itself and they were unanimously approved by all the members present.

1. Ms. Trupti Fal Dessai - Chairman
2. Mr. Vinay Madgaonkar - Academic Council Nominee
3. Ms. Ravina Kurtarkar - Industry/Corporate Sector
4. Mrs. Ugam Parab - Alumni
5. Ms. Shradha Gawandi- Member Secretary
6. Ms. Prachi Damle – Member

Member Absent

1. Dr. Sunita Umraskar – Vice-Chancellor Nominee

Member Absent with intimation:

1. Mr. Shrikrishna Adsul - Academic Council Nominee

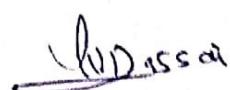
Date:- 27th April 2023

Signature of the Member Secretary

(Shradha Gawandi)

Signature of the Chairperson

(Miss Trupti Fal Dessai)

Part C :- The remarks of the Dean of the faculty :-

- a. The minutes are in order
- b. The minutes may be placed before the Academic Council with remark, if any.
- c. Important points of the minutes which need clear policy decision of the Academic council to be recorded.

Date:- 27th April 2023

Signature of the Dean -----

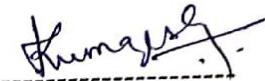
Part D: The remarks of the Member Secretary of the Academic Council:-

- a. The minutes are in order.
- b. The minutes may be placed before the Academic Council with remark, if any.
- c. Important points of the minutes which need clear policy decision of the academic council to be recorded.

Date: 27th April 2023

Signature of the Member Secretary

Academic Council

Kumares V. C.

ANNEXURE A

**(B.A Marathi 3 YEARS AND 4 YEARS HONOURS LIST OF COURSES 2022-23 UNDER NEP
2020 COURSE STRUCTURE)**

Semester	Course Code	Title of the Course	Nomenclature/Type of Course	Credits
I	UG- MAR -101	भाषिक कौशल्ये आणि व्यक्तिमत्त्व विकास	DSC	4
	UG-MAR-102	प्रवासवर्णन	DSC	4
	UG-MAR-MDC-1	कार्यक्रम संयोजन (इवेंट मॅनेजमेंट)	MDC	3
	UG- MAR -VAC1	लैंगिक समानता	VAC	2
	UG- MAR -SEC1	सूत्रसंचालन (अँन्करिंग)	SEC	3
II	UG- MAR -103	मराठी भाषा आणि सर्जनशील लेखन कला	DSC	4
	UG- MAR -104	मराठी पथनाट्यः स्वरूप व सादरीकरण	DSC	4
	UG-MAR-MDC2	पत्रकारिता : स्वरूप आणि कौशल्ये	MDC	3
	UG- MAR -VAC2	स्वच्छ भारत आणि पर्यावरण	VAC	2

	UG- MAR -VAC3	आनंदमयी जीवनशैली	VAC	2
	UG- MAR -AEC1	मराठी वाचन लेखन आणि संभाषण कौशल्ये	AEC	2
	UG- MAR -SEC2	माहितीपट (डॉक्युमेंटरी) : लेखन कौशल्य आणि उपयोजन	SEC	3
III	UG- MAR -201	मराठी कथा : स्वरूप आणि उपयोजन (१९४५ ते २०००)	DSC	4
	UG- MAR -202	आधुनिक मराठी कविता : स्वरूप व उपयोजन (आरंभ ते 2000)	DSC	4
	UG- MAR -203	मराठी विनोदी साहित्य	DSC	4
	UG-MAR-MDC-2	अभिनय कौशल्ये	DSC	3
	UG-MAR-AEC- 2	व्यावहारिक मराठी	AEC	2
	UG- MAR -SEC 3	मराठी एकांकिका	SEC	3
IV	UG- MAR -204	मराठी काढंबरी : स्वरूप व उपयोजन (1945 - 2000)	DSC	4
	UG- MAR -205	मराठी नाटक : स्वरूप व	DSC	4

		उपयोजन (1945-2000)		
	UG- MAR -206	गोमंतक आणि कोकण प्रदेशातील लोककला	DSC	4
	UG- MAR -207	साहित्याभिरूचीचे स्वरूप	DSC	4
	UG-MAR -VOC-2 08	भाषांतरविद्या	VOC	4
V	UG- MAR -301	काव्यशास्त्र (भारतीय व पाश्चात्य)	DSC	4
	UG- MAR -302	प्राचीन मराठी वाङ्य : (प्रारंभ ते 1650)	DSC	4
	UG- MAR -303	मराठी विज्ञान साहित्य : स्वरूप व उपयोजन	DSC	4
	UG-MAR -VOC-304	मुद्रित शोधन	VOC	4
VI	UG- MAR -305	रसविचार आणि समीक्षाविचार	DSC	4
	UG- MAR -306	प्राचीन मराठी वाङ्य : (1651 ते 1818)	DSC	4
	UG- MAR -307	साहित्याचे माध्यमांतर	DSC	4
	UG-308-MAR-PRJ	प्रोजेक्ट	PROJ	4

	UG- MAR -309	चित्रपट आस्वाद	DSC	4
VIII	UG- MAR -401	व्याकरण	DSC	4
	UG- MAR -402	मराठी दलित साहित्य - स्वरूप व उपयोजन	DSC	4
	UG- MAR -403	आत्मचरित्र : साहित्यप्रकार आणि उपयोजन	DSC	4
	UG- MAR -404	मराठी प्रादेशिक कादंबरी : स्वरूप आणि उपयोजन	DSC	4
	UG- MAR -405	व्यक्तिचित्रण : एक वाङ्यप्रकार	DSC	4
VIII	UG- MAR -406	भाषाविज्ञान	DSC	4
	UG- MAR -407	मराठी वाङ्याचे सांस्कृतिक स्वरूप	DSC	4
	UG- MAR -408	वैचारिक साहित्य	DSC	4
	UG- MAR -409	गोमंतकीय मराठी साहित्य समीक्षा आणि संशोधन (कविता, कथा, कादंबरी, बालसाहित्य)	DSC	4
	UG- MAR -410	मराठी स्थीवादी साहित्य - - स्वरूप व उपयोजन	DSC	4

Annexure B

**Parvatibai Chowgule College of Arts and Science
(Autonomous)**

Accredited by NAAC with Grade 'A+'
Best Affiliated College-Goa University Silver Jubilee Year Award

DEPARTMENT OF MARATHI

**SYLLABUS FOR THREE/FOUR YEAR
UNDERGRADUATE DEGREE HONOURS OR
HONOURS WITH RESEARCH PROGRAMME IN
B.A.**

**(Implemented from the Academic Year 2023-2024
onwards)**

COURSE STRUCTURE

SEMESTER	MAJOR CORE	MINOR/VOCATIONAL	MULTIDISCIPLINARY COURSE (MDC)	VALUE ADDED COURSES (VAC)	ABILITY ENHANCEMENT COURSE (AEC)	SKILL ENHANCEMENT COURSE (SEC)
I	UG- MAR - 101 भाषिक कौशल्ये आणि व्यक्तिमत्त्व विकास	UG- MAR -102: प्रवासवर्णन	UG- MAR - MDC1: कार्यक्रम संयोजन (इवेंट मॅनेजमेंट)	UG- MAR - VAC1: लैंगिक समानता	UG-___-AEC1: (for English)	UG- MAR - SEC1: सृत्रसंचालन (अँकरिंग)
II	UG- MAR - 103: मराठी भाषा आणि सर्जनशील लेखन कला	UG- MAR -104: पथनाट्य	UG- MAR - MDC2: पत्रकारिता : स्वरूप आणि कौशल्ये	UG- MAR - VAC2 स्वच्छ भारत आणि पर्यावरण OR UG- MAR - VAC3: आनंदमयी जीवनशैली	UG- MAR - AEC1: मराठी वाचन लेखन आणि संभाषण कौशल्ये (for MIL) UG-___-AEC2: (for English)	UG- MAR - SEC2: माहितीपट (डॉक्युमेंटरी) : लेखन कौशल्य आणि उपयोजन
III	UG- MAR - 201: मराठी कथा : स्वरूप आणि उपयोजन (१९४५ ते २०००)	UG- MAR -203 : मराठी विनोदी साहित्य	UG- MAR - MDC3: अभिनय कौशल्ये		UG - MAR - AEC2: व्यावहारिक मराठी (for MIL)	UG- MAR - SEC3: मराठी एकांकिक
	UG- MAR - 202: आधुनिक मराठी कविता : स्वरूप					

		व उपयोजन (आरंभ ते 2000)				
IV	UG- MAR - 204: मराठी कादंबरी : स्वरूप व उपयोजन (1945 - 2000)	UG- MAR -VOC 1 भाषांतरविद्या				
	UG- MAR - 205: मराठी नाटक : स्वरूप व उपयोजन (1945-2000)					

	UG- MAR - 206: गोमंतक आणि कोकण प्रदेशातील लोककला					
	UG- MAR - 207: साहित्याभिरूची चे स्वरूप					
V	UG- MAR - 301: काव्यशास्त्र (भारतीय व पाश्चात्य)	UG-MAR -VOC- 304 मुद्रित शोधन				
	UG- MAR - 302: प्राचीन मराठी वाङ्मय : (प्रारंभ ते 1650)					

	UG- MAR - 303: मराठी विज्ञान साहित्य : स्वरूप व उपयोजन				
VI	UG- MAR - 305: रसविचार आणि समीक्षाविचार	UG- MAR – 309 : चित्रपट आस्वाद			
	UG- MAR - 306: प्राचीन मराठी वाङ्य : (1651 ते 1818)				
	UG- MAR - 307: साहित्याचे माध्यमांतर				

	UG- 308 MAR -PRJ:				
VII	UG- MAR - 401: व्याकरण	UG- MAR -405 व्यक्तिचित्रण : एक वाङ्यप्रकार			
	UG- MAR - 402: मराठी दलित साहित्य - स्वरूप व उपयोजन				
	UG- MAR - 403: आत्मचरित्र : साहित्यप्रकार आणि उपयोजन				

	UG- MAR - 404: मराठी प्रादेशिक कादंबरी : स्वरूप आणि उपयोजन				
VIII	UG- MAR - 406: भाषाविज्ञान	UG- MAR -410 मराठी स्थीवादी साहित्य -- स्वरूप व उपयोजन			
	UG- MAR - 407: मराठी वाङ्याचे सांस्कृतिक स्वरूप				
	UG- MAR - 408: वैचारिक साहित्य				
	UG- MAR - 409: गोमंतकीय मराठी साहित्य समीक्षा आणि संशोधन (कविता, कथा, कादंबरी, बालसाहित्य				

SEMESTER I

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE

F.Y.B.A - (Semester – I)

Core Paper

Paper Title: भाषिक कौशल्ये आणि व्यक्तिमत्त्व विकास

Paper Code: UG- MAR -101

Credits: 04 (60 Lectures)

Marks: 100

Duration:

Course Objective:

- व्यक्तिमत्त्व विकासात असलेल्या भाषिक कौशल्याचा परिचय करून घेणे.
- जनसंपर्कात भाषिक कौशल्याचे महत्त्व कसे असते ते समजावून घेणे.
- व्यक्तिमत्त्व विकासाचे संवर्धन ज्या घटकांमुळे होऊ शकते त्या घटकांचा अभ्यास करणे.
- भाषिक कौशल्यांचा अभ्यास व सादरीकरणामुळे व्यक्तिमत्त्वात होणाऱ्या बदलांची जाणीव करून देणे.

Learning Outcome:

- व्यक्तिमत्त्व विकासाविषयी एक स्वतंत्र जाणीव निर्माण होईल.
- विविध भाषिक कौशल्यांचा अभ्यास होईल.
- भाषा व साहित्याद्वारे व्यक्तिमत्त्व विकास होऊ शकतो असा आत्मविश्वास विद्यार्थ्यांच्या मनात निर्माण होईल.
- भाषिक कौशल्यांच्या सादरीकरणामुळे व प्रात्यक्षिकामुळे सुप्र कलागुणांना उत्तेजन मिळेल.

Syllabus:

- भाषिक कौशल्याचे स्वरूप – भाषिक कौशल्यांची आवश्यकता व महत्त्व, (श्रवण, वाचन, आकलन, लेखन भाषण व संभाषण) **(15 hours)**
- भाषिक कौशल्ये आणि आधुनिक तंत्रज्ञान - उच्चारण, निवेदन, अभिवाचन, भाषाशैली, देहबोली. **(15 hours)**
- व्यक्तिमत्त्व विकासाचे महत्त्व - कलागुणांची जोपासना, समाजविकासाची जाणीव, नेतृत्व गुणांची जोपासना. **(15 hours)**
- भाषिक कौशल्याचे प्रात्यक्षित उपयोजन **(15 hours)**

संदर्भ ग्रंथ

1. देसाई रवींद्र, 'प्रभावी भाषणकला', प्रफुल्लता प्रकाशन, पुणे, २००४
2. देशपांडे पु.ल., 'रेडियोवरील भाषणे', मौज प्रकाशन, पुणे, १९८०
3. पेंडसे अंजली, 'देहबोली', नीलकंठ प्रकाशन, पुणे, २००४
4. नसिराबादकर ल.रा., 'व्यावहारिक मराठी', फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २००८
5. माळी सुनील, 'बातमीदारी', राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८
6. साने र.य., 'लेखनमित्र', विद्या विकास पब्लिशर्स प्रा.लि. नागपूर, २००७

F.Y.B.A - (Semester – I)

Minor Paper

Paper Title: प्रवासवर्णन

Paper Code: UG-MAR-102

Credits: 04 (60 Lectures)

Marks: 100

Duration:

Course Objective:

1. या साहित्यप्रकाराची गुणवैशिष्ट्ये समजावून घेणे.
2. मराठी प्रवासवर्णनांचा स्थूल परिचय करून देणे.
3. सैद्धांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर या प्रकाराचा अभ्यास करणे.
4. काही निवडक प्रवासवर्णनांच्या अध्ययनातून या साहित्यप्रकारातील बदलत्या प्रवाहांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

1. सैद्धांतिक स्तरावर प्रवासवर्णन या वाङ्यप्रकाराचे अध्ययन केल्यामुळे या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप तसेच वेगळेपण लक्षात येईल.
2. स्थूल स्वरूपात मराठी प्रवासवर्णनाची वाटचाल लक्षात घेतल्यामुळे या लेखनप्रकारातील बदलते प्रवाह व महत्त्वाच्या लेखकांचा परिचय होईल.
3. उपयोजित स्तरावर प्रवासवर्णनांचे अध्ययन केल्यामुळे या लेखनप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.
4. प्रवासवर्णनाच्या वाचन व लेखनाची आवड निर्माण होईल.

Syllabus:

1. सैद्धांतिक स्तर- प्रवासवर्णन: प्रेरणा, स्वरूप व घटक	(15 Hours)
2. मराठी प्रवासवर्णन वाटचाल - स्थूल स्वरूप	(15 Hours)
3. उपयोजित स्तर - भिंगरीचे पाय- उषा पाणंदीकर	(15 Hours)
4. निवडक प्रवासवर्णनाचे वाचन, चर्चा आणि मूल्यांकन, प्रवासानुभव लेखन	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. अडसूळ, श्रीकृष्ण.,(संपा.), ‘उषा पाणंदीकरांची प्रवासवर्णने स्वरूप आणि चिकित्सा’, गोमंतक मराठी अकादमी, २००९
2. देसाई, स. शं., दशरथे, अनंत., ‘लेखन कला परिचय’, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८.
3. कुलकर्णी, गो. म., (संपा), ‘मराठी वाङ्याचा इतिहास’, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, पृ. २१३, १९९९
4. सावंत, वसंत., ‘प्रवासवर्णन: एक वाङ्यप्रकार’, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८७

Multi-Disciplinary Courses (MDC)

FYBA/B.Sc. – (Semester-I)

(MDC) Multi-Disciplinary Course

Paper Title: कार्यक्रम संयोजन (इवेंट मैनेजमेंट) कौशल्य

Paper Code: UG-MAR-MDC-1

Credits: 03 (45 Lectures)

Marks: 75

Duration:

Course Objective:

1. विद्यार्थ्यांमध्ये संयोजन व संचालनाचे कौशल्य विकसित करणे.
2. कार्यक्रमाची आखणी व अन्य तयारी याविषयीची कौशल्ये आत्मसात करणे.
3. व्यक्तिमत्त्व विकास साधणे.
4. विद्यार्थ्यांमध्ये विविधांगी कलागुण विकसित करून त्यांची जीवनविषयक दृष्टी विकसित करणे.
5. विविध साहित्यविषयक उपक्रमांचा प्रसार आणि नेतृत्व करणे.

Course Outcome:

1. कार्यक्रम संयोजनासंदर्भात ज्ञान प्राप्त होईल.
2. सूत्रसंचालनाची कौशल्ये आत्मसात करता येतील.
3. वैयक्तिक पातळीवरील नेतृत्व गुणांची जोपासना होऊ शकेल.
4. स्वयंरोजगाराच्या दृष्टीने ही कौशल्ये उपयुक्त ठरतील.

Syllabus:

1. कार्यक्रम संयोजन – स्वरूप व वैशिष्ट्ये
(संजोजन म्हणजे काय, कार्यक्रम संयोजन-संकल्पना, कार्यक्रमाचे विविध प्रकार, उत्कृष्ट कार्यक्रमाची वैशिष्ट्ये, कार्यक्रम संयोजनाचे महत्व)
(15 Hours)
2. कार्यक्रमाची संयोजन – तंत्र, समस्या व उपाययोजना
(कार्यक्रम संयोजनातील विविध टप्पे, कार्यक्रम संयोजकाची भूमिका, यशस्वी कार्यक्रमासाठी महत्वाचे मुद्दे, समस्या, संयेजकाच्या अंगी असावे लागणारे गुण)
(15 Hours)
3. कार्यक्राम संयोजन (प्रात्यक्षिक)
(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. उपयोजित मराठी - 'डॉ. ग. ना. जोगळकर कृतज्ञताग्रंथ', मोडक केतकी आणि इतर., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, 2012
2. गडकरी, माधव., 'सभेत कसे बोलावे', क्षितीज प्रकाशन, मुंबई, 1989
3. घाणेकर – थत्ते, ऋचा., 'असे करावे सूत्रसंचालन', अक्षय प्रकाशन, पुणे, 2012
4. पंडित, माधव., 'त्रिवेद', प्रकाशन, मडगाव, 2008
5. पाटील, के आर., 'सूत्रसंचालन कसे करावे?', ज्ञानसंवर्धन प्रकाशन, कोल्हापूर, 2014
6. बागडे आचार्य, 'कार्यक्रमाचे प्रभावी संयोजन आणि सूत्रसंचालन', परफेक्ट इंव्हेंट मॅनेजमेंट, साकेत प्रकाशन, पुणे, 2016
7. मिरजकर श्यामसुंदर, सूत्रसंचालन एक प्रयत्नसाध्य कला, नाम-नालंदा प्रकाशन

Value Added Courses (VAC)

EYBA/B.Sc. – (Semester-I)

(VAC) Value Added Courses

Paper Title: लैंगिक समानता

Paper Code: UG- MAR -VAC1

Credits: 02 (30 Lectures)

Marks: 50

Duration:

Course Objective:

1. समाजाच्या विकासाचा मूलभूत पाया म्हणून लैंगिक समानता या विषयाकडे पाहण्याची दृष्टी विकसित करणे.
2. तरुण विद्यार्थ्यांना लिंगभाव ही संकल्पना समजावून सांगणे.
3. लैंगिक समानता व सामाजिक दृष्टीकोन या विषयावरती लक्ष केंद्रित करून लैंगिक समानतेची आवश्यकता पटवून देणे.
4. लैंगिक समानता साध्य करण्याकरिताचे विविध मार्ग सुचविणे.

Course Outcome:

1. लिंगभाव या संकल्पनेचा परिचय होईल.
2. देशाच्या विकासासाठी लैंगिक समानतेची आवश्यकता लक्षात येईल.
3. लैंगिक समानतेविषयक विविध सामाजिक दृष्टीकोन समजून येतील.
4. लैंगिक समानता निर्माण करण्याकरिता विविध मार्ग समजतील.

Syllabus:

1. लिंगभाव – संज्ञा व संकल्पना (लिंग - संकल्पना, लिंग वर्गीकरण, लिंग- वैशिष्ट्ये)	(15 Hours)
2. लैंगिक समानता – आवश्यकता व महत्व (समानता व विकास परस्परसंबंध, सामाजिक दृष्टीकोन आणि समस्या, विविध कायदे, लैंगिक समानता - निर्मिती)	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. तांबे, श्रुती, लिंगभाव समजून घेताना, (भाषां), लेकवाङ्य गृह, मुंबई, २०१०
2. मारजे, डॉ. वी. पी., पाटील, डॉ. युवराज, लिंगभाव, शाळा आणि समाज, 2016
3. विद्वांस, अड. शुभदा, तो आणि ती (अनु.), मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
4. पुरी प्रतिक, तो आणि ती, वुमनविश्व प्रकाशन, २०१७
5. गोखले करुणा (अनु.), द सेकंड सेक्स, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१८

Skill Enhancement Courses (SEC)

EYBA/B.Sc. – (Semester-I)

(SEC) Skill Enhancement Courses

Paper Title: सूत्रसंचालन (अँन्करिंग)

Paper Code: UG-MAR-SEC-1

Credits: 03 (45 Lectures)

Marks: 75

Duration:

Course Objective:

1. सूत्रसंचालन या नवीन कलाक्षेत्राची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.
2. सूत्रसंचालनाचे तंत्र विद्यार्थ्यांना समजावून सांगणे.
3. सूत्रसंचालनाची संहिता कशीलिहावी हे शिकवणे.
4. विद्यार्थ्यांमध्ये विविधांगी कलागुण विकसित करून त्यांची जीवनविषयक दृष्टी विकसित करणे.

Learning Outcome:

1. एक नवीन कार्यक्षेत्र विद्यार्थ्यांसाठी निर्माण होईल.
2. सूत्रसंचालनाची कौशल्ये आत्मसात करता येतील.
3. वैयक्तिक पातळीवर कला गुणांना वाव मिळेल.
4. स्वयंरोजगाराच्या दृष्टीने ही कौशल्ये उपयुक्त ठरतील.

Syllabus:

1. सूत्रसंचालनाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार (सूत्रसंचालन - संकल्पना, विविध क्षेत्रे व मर्यादा, विविध क्षेत्रातील सूत्रसंचालन)	(15 hours)
2. सूत्रसंचालनाचे तंत्र व सूत्रसंचालकाची भूमिका (कार्यक्रमपत्रिका, सूत्रसंचालन प्रक्रिया, सूत्रसंचालन आणि तंत्रज्ञान, सूत्रसंचालकाचे गुण)	(15 hours)
3. सूत्रसंचालन - संहिता लेखन आणि उपयोजन (म्हणी, सुभाषिते, वाक्प्रचार, कविता, कथा, कादंबरी हांचा सूत्रसंचालनात वापर)	(15 hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. उपयोजित मराठी - ‘डॉ. ग. ना. जोगळेकर कृतज्ञताग्रंथ’., मोडक केतकी आणि इतर., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, 2012
2. गडकरी, माधव., ‘सभेत कसे बोलावे’, क्षितीज प्रकाशन, मुंबई, 1989
3. घाणेकर – थत्ते, ऋचा., ‘असे करावे सूत्रसंचालन’, अक्षय प्रकाशन, पुणे, 2012
4. पंडित, माधव., ‘त्रिवेद्य’, प्रकाशन, मडगाव, 2008
5. पाटील, के आर., ‘सूत्रसंचालन कसे करावे?’, ज्ञानसंवर्धन प्रकाशन, कोल्हापूर, 2014
6. बागडे आचार्य, ‘कार्यक्रमाचे प्रभावी संयोजन आणि सूत्रसंचालन’, परफेक्ट इंव्हेंट मॅनेजमेंट, साकेत प्रकाशन, पुणे, 2016
7. मिरजकर श्यामसुंदर, सूत्रसंचालन एक प्रयत्नसाध्य कला, नाम-नालंदा प्रकाशन
8. डॉ. काळे कल्याण, डॉ.पुंडे दत्तात्रय, ‘व्यावहारिक मराठी’, निराली प्रकाशन, पुणे, 2015
9. डॉ. जोशी प्रभाकर,‘उपयोजित मराठी’, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव

SEMESTER II

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE

F.Y.B.A - (Semester – II)

Core Paper

Paper Title: मराठी भाषा आणि सर्जनशील लेखन कला

Paper Code: UG- MAR -103

Credits: 04 (60 Lectures)

Marks: 100

Duration:

Course Objective:

1. लेखन या कलेचा परिचय करून देणे.
2. नवोदित लेखकांना मार्गदर्शक ठरणाऱ्या घटकांचा परिचय करून देणे.
3. विविध प्रकारांगत नि माध्यमांतर्गत उत्कृष्ट लेखन कसे करावे यासंबंधी मार्गदर्शन करणे.
4. विविध नवीन माध्यमांतर्गत लेखनाचे महत्व व फायदे याविषयी माहिती देणे व त्यायोगे लेखन व्यवहारास चालना देणे.

Learning Outcome:

1. लेखनाचा एक कला या दृष्टीने परिचय होईल.
2. साहित्याचे विविध प्रकार आणि त्यासाठी लेखन कसे करावे हे समजेल.
3. प्रसार माध्यमांचे महत्व आणि त्यासाठीच्या भाषिक कौशल्ये अवगत होतील.
4. डिजिटल माध्यमांचे वाढते महत्व आणि त्यासाठी लेखन कसे करावे याचे ज्ञान मिळेल.

Syllabus:

1. लेखन कला –	(15 Hours)
(कला म्हणजे काय, कलेचे प्रकार, लेखनाचे प्रकार, लेखन तंत्रे आणि कौशल्ये)	
2. विविध प्रकारांतर्गत लेखन	(15 Hours)
(साहित्य म्हणजे काय, विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय, कविता लेखन, ललित लेखन, कथालेखन, कादंबरीलेखन, प्रवासवर्णन, इ.)	
3. प्रसार माध्यमांसाठी लेखन	(15 Hours)

4. डिजिटल माध्यमांसाठी लेखन

(15 Hours)

(डिजिटल माध्यमे म्हणजे काय, डिजिटल माध्यमांचे वाढते महत्व, डिजिटल माध्यमांसाठी लेखन, ब्लॉग लेखन, ई-जाहिराती, डिजिटल माध्यमाधारे साहित्य लेखन)

संदर्भ ग्रंथ

1. गुरुजी, साने कला म्हणजे काय (अनु), रिया पब्लिकेशन, कोल्हापूर २०११
2. मर्देकर, बा. सी., कला आणि मानव (अनु), मौज प्रकाशन,
3. सारंग विलास, सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २००७
4. यादव आनंद, साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
5. बेडेकर दि. के. साहित्य निर्मिती व समीक्षा, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई,
6. माळी, डॉ. संदीप, पाटील प्रा. समाधान, लेखनकौशल्य मुद्रितशोधन व सर्जनशील लेखन, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव, २०१९
7. सांगळ, डॉ. संदीप, व्यावहारिक उपयोजित मराठी व प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २००९
8. भोर डॉ. उज्ज्वाला, प्रसारमाध्यमे आणि मराठी.

Minor Paper

Paper Title: मराठी पथनाट्यः स्वरूप व सादरीकरण

Paper Code: UG- MAR -104

Credits: 04 (60 Lectures)

Marks: 100

Duration:

Course Objective:

1. पथनाट्य या नाट्यप्रकाराला असलेले वाडमयमूल्य, प्रयोगमूल्य व नाट्यमूल्य अभ्यासणे शक्य होईल.
2. पथनाट्य लेखनातील विविध घटकांचा परिचय होईल.
3. पथनाट्य लेखन व परीक्षणाविषयीची आवड निर्माण होईल.
4. पथनाट्य सादर करण्याची सवय होईल.

Learning Outcome:

1. पथनाट्य या नाट्यप्रकाराची एक वाडमयप्रकार व कलाप्रकार म्हणून ओळख होईल.
2. पथनाट्याचे लेखन व सादरीकरण करता येईल.
3. या नाट्यप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता निर्माण होईल.
4. नाटक लेखनाची आवड निर्माण होईल.

Syllabus:

1. नाटक साहित्यप्रकार, पथनाट्यः स्वरूप व घटकांतर्गत अभ्यास (15 hours)
2. पथनाट्य – अ. संहिता लेखनाचे स्वरूप (15 hours)
ब. प्राथमिक लेखन, वाचन, गटचर्चा, सुधारित लेखन
3. पथनाट्य - समीक्षण (15 hours)
4. पथनाट्य- गटवार सादरीकरण (15 hours)

1. कानडे मु.श्री., 'नाट्यशोध', नीहारा प्रकाशन, पुणे – 1987.
2. काळे के.ना व इतर, 'मराठी रंगभूमी नाटक, घटना आणि परंपरा', मराठी साहित्यसंघ, मुंबई -1971.
3. कुलकर्णी गो.म., 'मराठी नाट्यसृष्टी', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे -30
4. गणोरकर प्रभा., उहाके वसंत आबाजी व इतर (संपा), 'वाडमयीन संज्ञा – संकल्पना कोश', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई – 2001.
5. नाईक राजीव, भोळे प्रवीण, 'भारतीय प्रयोग कलांचा परिचय व इतिहास – नाट्य', लोकवाडमयगृह, मुंबई – 2010.
6. सरदेसाई माया, 'भारतीय रंगभूमीची परंपरा', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे – 1996.

Multi-Disciplinary Courses (MDC)

FYBA/B.Sc. – (Semester-II)

(MDC) Multi-Disciplinary Course

Paper Title: पत्रकारिता : स्वरूप आणि कौशल्ये

Paper Code: UG-MAR-MDC2

Credits: 03 (45 Lectures)

Marks: 75

Duration:

Course Objective:

1. पत्रकारितेची उपयुक्तता समजावून सांगणे.
2. पत्रकारितेतील लेखनकौशल्ये समजावून देणे.
2. पत्रकारितेचे स्वरूप व्याख्या व प्रकार समजावून देणे.
3. पत्रकारितेसाठी आवश्यक गुणकौशल्यांचे ज्ञान करून देणे.

Learning Outcome:

1. पत्रकारिता म्हणजे काय व तिची आजच्या काळातील उपयुक्तेचा विद्यार्थ्याना परिचय होईल.
2. बातमीदारासाठी आवश्यक नीतिमूल्यांचा परिचय होईल.
3. बातमीलेखनाचे कौशल्य आत्मसात करता येईल.
4. वृत्तपत्राच्या वार्ताहराला आवश्यक गुणकौशल्ये आत्मसात करता येतील.

Syllabus:

1. पत्रकारिता : स्वरूप, संकल्पना	(15 hours)
2. वृत्तपत्रीय लेखन: (बातमीलेखन, वार्तापत्र, लेख, संभलेखन, सदरलेखन, अग्रलेख)	(15 hours)
3. इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांकरिता पत्रकारिता	(15 hours)

1. अकलूजकर प्रसन्नकुमार, ‘फीचर रायटिंग’, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००८
2. कुलकर्णी एस. के., ‘बातमीदारी’, विद्या प्रकाशन गृह, पुणे, २००९
3. गर्ग स.पा., ‘पत्रकार आणि पत्रकारिता’, मानसन्मान प्रकाशन, पुणे, १९९०
4. ताम्हणे चन्द्रकान्त, ‘वार्ता संकलन’, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००३
5. देशपांडे ए.व्ही., ‘मराठी पत्रकारिता’, सुखद सौरभ प्रकाशन, सातारा, २००८
6. पाठ्ये प्रभाकर, ‘पत्रकारितेची मूलतत्त्वे’, (अनुवाद : परांजपे प्र.ना, परांजपे वसुधा), मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००७
7. माळी सुनील, ‘बातमीदारी’, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८
8. लांडगे संजय, ‘उपयोजित मराठी’, दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि., पुणे, २०११
9. लेले रा.का., ‘मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास’, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, २०००
10. पिंगळे किरण नामदेव, (संपा), ‘संवाद कौशल्ये आणि प्रसारमाध्यमे’, शब्दश्री प्रकाशन, पुणे, २०१५
11. प्रभुदेसाई, वि. (संपा.) व घवी, रवींद्र बा. गोमंतकीय मराठी वाङ्याचा इतिहास (खंड १), गोमंतक मराठी अकादमी
12. ढवळीकर, संजय, अग्रलेख, जागर प्रकाशन, गोवा, २०१५
13. ढवळीकर, संजय, संपादकीय, जागर प्रकाशन, गोवा, २०१५
14. वावळेकर, समीरण, आजच्या ठळक बातम्या, राजहंस प्रकाशन, पुणे
15. प्रभू परेश, गोमंतकीय मराठी पत्रकारितेचा इतिहास, गोवा मराठी अकादमी, गोवा, २०२१

Value Added Courses (VAC)

FYBA/B.Sc. – (Semester-II)

(VAC) Value Added Courses

Paper Title: स्वच्छ भारत आणि पर्यावरण

Paper Code: UG- MAR -VAC2

Credits: 02 (30 Lectures)

Marks: 50

Duration:

Course Objectives:

1. एक स्वतंत्र विषय म्हणून पर्यावरणाकडे पाहण्याची दृष्टी निर्माण करणे.
2. पर्यावरण आणि भारतीय स्वच्छता या संकल्पनांच्या अभ्यासाचे महत्व पटवून देणे.
3. भारताच्या निसर्गसौंदर्याची ओळख करून देणे.
4. भारतीय निसर्गसौंदर्याचे संवर्धन करण्याचे विविध मार्ग सुचविणे.

Learning Outcome:

1. भारतीय निसर्ग आणि स्वच्छता म्हणजे काय ते समजून घेता येईल.
2. पर्यावरण आणि भारतीय स्वच्छता या संकल्पनांचा परिचय होईल.
3. पर्यावरणाचे संवर्धन करण्याची क्षमता निर्माण होईल.
4. भारताच्या निसर्गसौंदर्याची ओळख होईल.

Syllabus:

१. भारत- सांस्कृतिक परिवेष आणि स्वच्छता (भारत- परिचय, भारतीय संस्कृतीची ओळख, सांस्कृतिक घटक, स्वच्छतेचे सांस्कृतिक आयाम)	(15 hours)
२. भारत आणि पर्यावरण संवर्धन (भारतीय निसर्गसौंदर्य - संवर्धन आणि प्रत्यक्ष स्वच्छता, प्रदुषणाचे प्रकार, प्रदुषणाचे दुष्परिणाम आणि उपाययोजना)	(15 hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. देशमुख, प्रा. भूषण, दाते निखिल, 'भारतीय कला आणि संस्कृती', सकाळ प्रकाशन
2. गुरुजी साने, 'भारतीय संस्कृती', अक्षरवेध प्रकाशन,
3. देशमुख भास्कर, 'पर्यावरण परिस्थिती आणि प्रयत्न : पृथ्वीचा प्राण', सुपर्ण प्रकाशन, पुणे
4. केतकर, श. म., 'पर्यावरण - पोषक शौचकूप', पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
5. गर्गे, रंजन, 'पर्यावरण प्रदूषण', साकेत प्रकाशन,
6. भावसार, डॉ. रवींद्र, 'पर्यावरण प्रदूषण', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
7. देशपांडे, पं. वासुदेव, 'पर्यावरण प्रहरी', क्रचा प्रकाशन, नागपूर
8. देवरे, डॉ. रंजना, 'पर्यावरणशास्त्र परिचय', डायमंड पब्लिकेशन
9. कार्लेकर, डॉ. श्रीकांत, 'पर्यावरण समस्या निराकरण व क्षेत्र' अभ्यास, डायमंड पब्लिकेशन
- 10.आपटे, मोहन, 'मला उत्तर हवंय !', राजहंस प्रकाशन, पुणे

Value Added courses (VAC)

FYBA/B.Sc. – (Semester-II)

(VAC) Value Added Courses

Paper Title: आनंदमयी जीवनशैली

Paper Code: UG- MAR –VAC3

Credits: 02 (30 Lectures)

Marks: 50

Duration:

Course Objective:

1. आनंद म्हणजे काय? याची ओळख करून देणे.
2. बदलत्या जीवनशैलीमध्ये निरोगी आणि आनंदी जीवन कसे जगावे हे समजावून सांगणे.
3. जीवनात येणाऱ्या विविध संकटांवर मात करत आनंदी कसे राहावे हे तरुण पिढीला शिकविणे.
4. आनंदी जीनवशैलीसाठीचे विविध मार्ग सुचविणे.

Learning Outcome:

1. विद्यार्थ्यांना आनंद ह्या संकल्पनेची ओळख होईल.
2. निरोगी व आनंदी जीवनशैलीची ओळख होईल.
3. आयुष्यात येणाऱ्या विविध संकटांवर मात करण्याची क्षमता निर्माण होईल.
4. विद्यार्थ्यांमध्ये संवाद साधण्याची कौशल्य वृद्धिंगत होईल.

Syllabus:

1. आनंदी जीवनशैली – संकल्पना व स्वरूप **(15 hours)**
2. आनंदी जीवनशैली - विविध माध्यमे **(15 hours)**
(सकारात्मक विचारसरणी, कलास्वाद, चित्रपट, योग-साधना, क्रीडा, आहार इत्यादी)

संदर्भ ग्रंथ :

1. भट्ट, डॉ.नवीन चंद्र, योग और स्वास्थ्य, किताब महल, दिल्ली.
2. नौटियाल, डॉ. वोनोंद प्रसाद, योग द्वारा मानसिक आरोग्य, किताब महल, दिल्ली.
3. भावे, ह. अ., आनंदी जीवन, वरदा प्रकाशन
4. पवार, प्रभाकर, जीवनशैली, पर्यावरण, प्रदुषण आणि आयुर्वेद, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान, नाशिक

Ability Enhancement Courses (AEC)

FYBA/B.Sc. – (Semester-II)

(AEC) Ability Enhancement Courses

Paper Title: मराठी वाचन लेखन आणि संभाषण कौशल्ये

Paper Code: UG- MAR -AEC1

Credits: 02 (30 Lectures)

Marks: 50

Duration:

Course Objective:

1. मराठी भाषेचा प्रथमच अभ्यास करू पाहाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना, मराठीतील प्राथमिक अध्ययन कौशल्याचा परिचय करून देणे
2. मराठी भाषेच्या अभ्यासात आवश्यक असलेल्या व्याकरणाचा परिचय करून घेणे.
3. भाषेच्या लिखित रूपात प्रमाणलेखनाचे असलेले महत्व समजावून घेणे.
4. संभाषण कौशल्य ज्या घटकांमुळे उत्तमरित्या होऊ शकते त्या घटकांचा अभ्यास करणे.

Learning Outcome:

1. वाचनकौशल्यातून लेखनकौशल्य विकसित होईल.
2. विविध माध्यमांसाठी लेखन करता येईल.
3. वाचन, लेखन, संभाषणामुळे व्यक्तिमत्त्व चतुरस्त होईल.
4. रोजगारक्षम गुणांचे विकसन होईल.

Syllabus:

1. मराठी भाषा –प्राथमिक ज्ञान (अक्षर सौंदर्य, प्रमाणलेखनविषयक नियम, विरामचिन्हे)	(15 Hours)
2. संभाषण कौशल्य – महत्व व घटक (उच्चारण, निवेदन, भाषण, देहबोली)	(15 Hours)

1. देसाई, रवींद्र., ‘प्रभावी भाषणकला’, प्रफुल्लता प्रकाशन, पुणे, 2004.
2. नसिराबादकर, ल. रा., ‘व्यावहारिक मराठी’, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, 2008.
3. पेंडसे, अंजली., ‘देहबोली’, नीलकंठ प्रकाशन, पुणे, 2004.
4. मराठी लेखन कोश, फडके अरूण (संपा), अंकुर प्रकाशन ठाणे, 2009.
5. वाळंबे, मो. रा., ‘सुगम मराठी व्याकरण लेखन’, नितीन प्रकाशन, पुणे, 2011.
6. साने, र. य., ‘लेखनमित्र’, विद्या विकास पब्लिशर्स प्रा. लि., नागपूर, 2007.
7. ढवण, ग. शं, शुद्धलेखन पुस्तिका, सचिन प्रकाशन, सातारा
8. जोशी, चंद्रहास, मराठी लेखन दर्शन, मेहता पब्लिकेशन, हाऊस, पुणे
9. लांडगे संजय, उपयोजित मराठी, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
10. भुर्के, शाम, सभेत कसे बोलावे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
11. परुळेकर, आशा, संभाषण चातुर्य, उन्मेश प्रकाशन, पुणे
12. अलुजकुमार, प्रसन्नकुमार, फिचर रायटिंग, श्रीविद्या, प्रकाशन, पुणे
13. जोशी श्रीपाद, संवादशास्त्र, संभव प्रकाशन, नागपूर

Skill Enhancement Courses (SEC)

FYBA/B.Sc. – (Semester-II)

(SEC) Skill Enhancement Courses

Paper Title: माहितीपट (डॉक्युमेंटरी) : लेखन कौशल्य आणि उपयोजन

Paper Code: UG- MAR -SEC2

Credits: 03 (45 Lectures)

Marks: 75

Duration:

Course objectives:

1. प्रसारमाध्यमे आणि जनसंपर्क क्षेत्रातील माहितीपटाचे महत्व ध्यानात आणून देणे.
2. माहितीपटाचे स्वरूप आणि एकूणच रचना कशी असते त्याची माहिती करून देणे.
3. माहितीपट लेखनाचा परिचय आणि सराव करून देणे.
4. माहितीपटाच्या संपूर्ण- चित्रिकरण प्रक्रियेचा परिचय करून देणे.

Course outcomes:

1. माहितीपटाचे स्वरूप अभ्यासल्यामुळे या क्षेत्रातील व्यावसायिक कौशल्ये विकसित होतील.
2. सदर विषयाच्या अभ्यासामुळे पटकथा वा चित्रपटकथा लेखनाची प्राथमिक तयारी होऊ शकेल.
3. माहितीपट चित्रिकरण प्रक्रियेचा परिचय होऊ शकेल.
4. प्रसारमाध्यमे आणि जनसंपर्क क्षेत्रात रोजगाराची संधी उपलब्ध होईल.

Syllabus:

1. माहितीपट- स्वरूप, घटक, उद्दिष्टे व प्रकार (परिचयात्मक, जागृतीपर- प्रबोधनपर, संशोधनपर इ.)	(15 hours)
2. माहितीपट लेखन व निर्मितीप्रक्रिया	(15 hours)
3. प्रत्यक्ष माहितीपट निर्मिती	(15 hours)

1. पाडळकर विजय, ‘गर्द रानात...भर दुपारी’, मौज प्रकाशन, मुंबई, 2002
2. पाडळकर विजय, ‘फलशब्दक’, मौज प्रकाशन, मुंबई, 2005
3. बर्बे उज्जला, ‘जनसंज्ञापन व आधुनिक प्रसारमाध्यमे’, वाय.बी.चव्हाण मुक्त विद्यापीठ प्रकाशन, नाशिक, 2010
4. माळी सुनील, ‘बातमीदारी’, राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2008
5. मुळे अंजली, ‘सृजनाचे साक्षात्कार’, मौज प्रकाशन, मुंबई, 2001
6. सपकाळ अनिल, ‘मराठी चित्रपटाची पटकथा’, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 2003